

Recenze

Vladimír Spousta a kol.: Teoretické základy výchovy ve volném čase. Vydavatelství MU, Brno 1994, 183 stran.

Prostřednictvím aktivity širšího autorského kolektivu odborníků z Masarykovy univerzity v Brně a Ostravské univerzity a za vedení Vl. Spousty (PDF MU) byla vypracována a na knižní trh dodána publikace s aktuálním pedagogickým tématem. Tím je člověk a možnosti jeho edukace ve volném čase. Je to téma, které u nás dosud nebylo ze všech nezbytných pozic vysvětleno. Navíc — v české realitě dnešních dnů je to prostor, ve kterém se mění vše, filosofickými dimenzemi člověka a volného času počínaje.

Při nedostatku novodobé literatury, který na úseku výchovy obecně cítíme, představuje recenzovaná publikace velmi potřebný počín.

Na více jak stoosmdesáti stranách textu jsou vypracovány vybrané, a přitom evidentně podstatné aspekty volného času a existence člověka v něm, a to v rozporné společnosti v závěru dvacátého století.

Struktura textu působí dojmem logické uspořádanosti. Zainteresovaný čtenář je tudíž do volného času a problémů jeho užívání uveden především prostřednictvím jeho nejobecnější dimenze. Tou je nepochybně onen čas jako lidská hodnota. V podání erudované autorky — S. Kučerové (PDF MU) — je dáno přesvědčivě najevo: volný čas je nesmírná lidská hodnota! Ale nikoliv sama o sobě, nýbrž výhradně jako míra času, kterou člověk naplňuje eticky únosným, aktivním, tvořivým způsobem. Uvedená myšlenka se pak táhne jako červená nit (místy zřetelně, místy náznakem) většinou dalších vypracovaných textů.

V dalším sledu navazují na sebe pasáže, ve kterých se postupně rozšiřuje a strukturuje obraz volného času. Jsou zde vyjádřeny psychologické problémy volného času (autor E. Řehulka — PDF MU). Sociologické znaky tohoto času v jeho historickém vývoji a v současnosti najdeme ve stati P. Pácla (Ostravská univerzita). O reálné přítomnosti právních aspektů v činnosti člověka ve volném čase nás přesvědčí autor J. Galvas (PF MU). Pedagogický rozměr problému nastiňuje několik autorů a jejich příspěvků: Vl. Spousty, B. Blížkovského, M. Přadky a S. Střelce (všichni jmenovaní z PDF MU). Z nich vyplývá, jak je dnes obtížné obstát s výchovnými aktivitami v konkurenci s frontální nabídkou konzumních hodnot, které jsou průmyslově vypracovávány a přímo masově směřovány do volného času mladistvých. V textech

lze ocenit snahu autorů najít šance pro přirozené prosazení se moderních, a formativně účinných, edukativních činností.

V inventáři podstatných obsahových aspektů, které naplňují teoretickou publikaci o výchově ve volném čase, přirozeně nechybí takové, jimiž se charakterizuje osobnost člověka — účastníka volného času (I. Šmahel — Pdf MU) a jeho právo a šance na kreativitu a tvořivost (J. Řezáč — Pdf MU). Člověk je zde ukazován jako zcela reálný konzument mnohého vhodného i méně vhodného. Po právu je zde vyzvednuta role člověka — nejen jako subjektu aktivního sebeutváření, ale i tvůrce volného času samotného o sobě. Takto lze chápat nakonec v podstatě i příspěvek O. Čačky (Pdf MU) o imaginaci a imaginativní výchově.

Poněkud překvapivě se v textu publikace dostala na okraj zájmu oblast tělesné kultury, resp. antropomotorická dimenze člověka a jeho existence ve volném čase.

Podstatnými obsahovými položkami publikace se určitě jeví textové pasáže VI. Spousty (Pdf MU) o osobnosti a přípravě pedagoga volného času. V nich je možné spatřovat pokus o vypracování profesiogramu a systému profesní přípravy příslušného výchovného odborníka. Lze přitakat tomu, že tento pracovník bude v sobě určitě spojovat řadu způsobilostí, které jej výrazně odliší od jiných pedagogů: způsobilosti pro organizování a vedení specifických zájmových činností a forem jejich realizace, způsobilosti pro individuální výchovné a poradenské jednání, hluboká specializace v některém z hlavních tělovýchovných, estetickoformativních či technicko vědních směrů. Zde je třeba vyzvednout myšlenku, která je v publikaci šířeji rozváděna, že totiž již v dnešním stadiu rozvoje volného času lidí je pedagog-specialista v tomto prostoru podstatným činitelem.

Za zmínku stojí forma, v jaké je publikace vypracována. Je to vysokoškolský studijní text. Obrací se na všechny, kdo se hodlají profesionálně, organizačně ap. ve volném čase angažovat. Poslání textu však bude zřejmě nakonec širší. Oslovuje totiž všechny, kdo se zabývají problémy existence mládeže i dospělých v dnešní době, tedy nejen v jejich volném čase. Pro přehlednost a pro studijní záměry je v závěru textu uveden rejstřík klíčových pojmů. Nepochybně bude čtenáři oceněn. Na konci jednotlivých kapitol jsou vypracovány přehledy hlavních literárních zdrojů informací, které dále rozšiřují obzor nad jednotlivými rozebíranými problémy. Zdroje jsou zřejmě reprezentativní. Myslím, že jich mohlo vesměs být uváděno více. Text samotný je přehledný, s využitím několika typů písma. To zlepšuje studijní přístup k jeho zvládnutí.

Na úplný závěr lze zřejmě říci, že popisovaná publikace představuje nový a vícedimenzionální obraz o výchovné podpoře mladistvých i dospělých

v čase, kdy „mají volno“. Je to práce, která nutí k zamyšlení a provokuje k získávání dalších adekvátních informací. Dá se předpokládat, že jejím prostřednictvím se uspokojí dostatečný okruh zainteresovaných čtenářů.

Libor Hřebíček

Víme, k čemu jsme se zavázali? Jak svá usnesení plníme?

Rozvíjet kooperaci ČPdS s Radou pedagogických věd, s partnerskými společnostmi u nás i v zahraničí, s tvůrčími iniciativami a představiteli pedagogické obce v zájmu kompetentní, humanitně demokratické kultivace pedagogického dění v ČR. Zvláštní pozornost věnovat všestranné spolupráci se Slovenskou pedagogickou společností.

Usnesení sjezdu ČPdS 17. 9. 1994
v Hradci Králové

Dbat o rovnoměrnější rozložení reálných příležitostí k pedagogickému výzkumu. Prostřednictvím státně významných projektů usilovat o obnovu adekvátní kontinuity badatelské činnosti v oblasti věd o výchově i na úrovni AV ČR. Podporovat výraznější uplatňování výsledků pedagogického bádání, odborných expertíz a doporučení rady pedagogických věd do praxe.

Usnesení sjezdu ČPdS 17. 9. 1994
v Hradci Králové

Jak odborné katedry pedagogiky a psychologie na pedagogických fakultách a na učitelských fakultách vůbec využívají „Pedagogické orientace“? Navazují na J. A. Komenského a vedou studující k tomu, aby „dovedně užívali knih“ a časopisů, „hlavního nástroje vzdělání“? Vedou studenty k tomu, aby „Pedagogickou orientaci“ četli, aby o vybraných příspěvcích diskutovali, aby zaujímal vlastní stanoviska, aby je formulovali a zasílali redakci, která stále vyzývá pedagogickou obec k „hlasům a ohlasům“?

Dotaz redakce.